

JUSTITISMINISTERIET

Politi- og Strafferetsafdelingen

Dato: 19. november 2014
Kontor:

Sagsbeh: Sebastian Boel Byth
Sagsnr.: 2014-0035-0249
Dok.: 1387759

UDKAST TIL TALE

til brug for besvarelsen af samrådsspørgsmål A
fra Folketingets Retsudvalg den 20. november 2014

Samrådsspørgsmål A:

”Ministeren bedes redegøre for regeringens holdning til varetægtsfængsling og afsoning i almindelige fængsler for børn og unge under 18 år, samt regeringens holdning til isolationsfængsling af disse og en eventuel begrænsning af eller forbud mod dette.”

Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Pernille Skipper (EL).

[Indledning]

1. Jeg vil først og fremmest gerne takke for ordet, og for at få lov til at drøfte emnet om unge i fængsel.

Jeg er meget optaget af, dels at vi som samfund gør alt, hvad vi kan for at hindre børn og unge i at gå ud af den gale vej og ende i kriminalitet, dels at vi - når vi håndterer børn og unge, som har begået kriminalitet – hele tiden har fokus på, hvordan vi hjælper dem videre til et liv uden kriminalitet.

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Det er både i deres egen, deres potentielle ofres, og samfundets interesse.

[Grundlæggende holdning]

2. Indledningsvist vil jeg gerne gøre min grundlæggende holdning helt klar.

Børn og unge hører i min verden ikke hjemme i fængsler sammen med voksne, og unge under 18 år, der begår kriminalitet og idømmes fængselsstraf, skal derfor som det helt klare udgangspunkt heller ikke sidde i fængsel.

Jeg har drøftet dette med socialministeren, og han er meget enig i min holdning.

Ligeledes bør unge under 18 år, der skal varetægtsfængsles, ikke placeres i et arresthus.

3. Der er i dag unge under 18 år, der sidder i et arresthus eller fængsel.

Hver ung under 18 år i fængsel er i mine øjne i princippet én for mange. Den gruppe bør vi altså efter min opfattelse som samfund stræbe efter at håndtere uden for fængselssystemet.

4. Det kræver selvfølgelig, at de fornødne rammer uden for fængselssystemet er til stede.

For vi skal ikke være blinde for, at der i den gruppe unge, som i dag havner i fængslerne, indgår nogle, som det kan være vanskeligt at håndtere uden for fængslerne.

Det er ikke det samme som, at vi skal læne os tilbage og uden videre acceptere tingenes tilstand. Tværtimod. Men vi skal gøre

os helt klart, hvilke udfordringer vi står over for, så vi kan overveje målrettede løsninger.

[Kortlægning]

5. Det første, jeg vil gøre, er derfor at bede Kriminalforsorgen om at 1) kortlægge årsagen til, at unge placeres i et fængsel frem for en institution. Både som regering og folketing har vi behov for et mere klart billede af de årsager, som findes, til, at unge i dag placeres i fængsler – både i forbindelse med varetægtsfængsling og afsoning.

Samtidig vil jeg bede Kriminalforsorgen om at kortlægge, 2) hvilke former for kriminalitet de unge, som placeres i fængsler og arresthuse, har begået, 3) hvor lange straffe de afsoner eller hvor lang tid de er varetægtsfængslet, og 4) hvor gamle de er, herunder i hvilket omfang der kan siges noget om, hvorvidt de navnlig sidder i fængsel i den sidste tid frem mod, at de fylder 18 år.

Denne kortlægning af problemets karakter vil jeg bede Kriminalforsorgen om at prioritere, så den foreligger i begyndelsen af det nye år.

Kortlægningen skal give et bedre grundlag for at vurdere, hvad der kan gøres for at holde de unge ude af fængsler.

6. Med afsæt i kortlægningen vil jeg drøfte med relevante parter, hvordan vi tilrettelægger de unges afsoning på en anden måde.

Desuden vil Justitsministeriet sammen med Kriminalforsorgen og andre relevante myndigheder kunne vurdere, om der er regler, som skal ændres, for at sikre, at målet nås.

Det vil selvfølgelig være naturligt, at Justitsministeriet drøfter problemstillingen med Socialministeriet samt KL og Danske Regioner.

7. Jeg vil nu helt kort gennemgå de gældende regler på området.

[Varetægtsfængsling]

8. Frihedsberøvelse af børn og unge i alderen 15-17 år i forbindelse med en straffesag sker enten ved varetægtsfængsling, mens sagen behandles, eller som led i afsoning af en straf.

9. Når der opstår spørgsmål om varetægtsfængsling af 15-17-årige, er udgangspunktet, at anklagemyndigheden vil skulle nedlægge påstand om anbringelse i varetægtssurrogat i form af f.eks. anbringelse i eget hjem eller institution.

Det er dog i sidste ende retten, der træffer afgørelse om varetægtsfængsling, og som beslutter, om den unge skal varetægtsfængsles i surrogat eller i et almindeligt arresthus.

[Afsoning]

10. Hvis man vender sig mod situationen for børn og unge, der skal afsone en dom, er det allerede i dag sådan, at unge, der har begået kriminalitet, ikke i lige så stor udstrækning som voksne skal idømmes ubetinget fængselsstraf for deres forbrydelse.

Den unges alder indgår altså som et særligt hensyn i forbindelse med sanktionsfastsættelsen i en straffesag.

Retten har herudover mulighed for at idømme unge, som på gerningstidspunktet ikke er fyldt 18 år, og som har begået grovere personfarlig eller anden alvorlig kriminalitet, en

ungdomssanktion i form af en struktureret kontrolleret socialpædagogisk behandling af 2 års varighed.

Denne sanktionsform anvendes i sager, hvor domstolene ellers ville have idømt en ubetinget fængselsstraf på mellem 30 dage og op til ca. et års fængsel, og betyder altså i praksis, at den unge modtager en socialpædagogisk behandling og ikke kommer til at afsone i et almindeligt fængsel.

Selv om der findes særlige regler om straf til unge, så er det ikke desto mindre stadig en lille gruppe af unge under 18 år, der idømmes ubetinget fængsel.

11. I de tilfælde, hvor unge under 18 år er blevet idømt en fængselsstraf, er udgangspunktet, at de ikke skal udstå deres straf i et fængsel.

Men der er som nævnt nogle, som det kan være vanskeligt at håndtere uden for fængslerne.

Langt hovedparten af de unge, der ender med at afsone i fængsler, afsoner i fængsler med særlige ungeafdelinger, hvor der er ansat ungefagligt personale.

12. Når en ung bliver anbragt i et fængsel, kan det i overordnede træk f.eks. skyldes, at den unge har fået en længere frihedsstraf for alvorlig kriminalitet, at den unge tidligere er undveget fra opholdssteder, eller at den unge tidligere har udvist voldelig adfærd eller manglende vilje til at samarbejde i en sådan grad, at vedkommende ikke kan rummes på en socialpædagogisk institution eller på en af kriminalforsorgens pensioner. Det kan også skyldes, at den unge selv vælger denne afsoningsform.

Hvis vi seriøst skal forsøge at gøre noget på dette område – og det synes jeg, at vi skal – så har vi brug for at være mere skarpe på årsagerne. Det er netop det, Kriminalforsorgens kortlægning i den kommende tid skal afdække.

[Isolationsfængsel af unge]

13. Brugen af isolation er en yderst indgribende foranstaltning, der i videst muligt omfang bør undgås. Selvfølgelig ikke mindst i forhold til de unge.

Der er i dag brug af isolation ved enten udelukkelse fra fællesskab eller strafcelle.

14. Udelukkelse fra fællesskab anvendes f.eks. for at hindre, at den unge kan fortsætte med at begå vold mod medindsatte eller udvise anden voldsom adfærd.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har gennemgået de konkrete sager vedrørende udelukkelse fra fællesskab af unge i 2014. Det har vist, at der har været i alt 4 tilfælde, hvor der er anvendt udelukkelse fra fællesskab i fængsler og arresthuse i de første 3 kvartaler af 2014. Udelukkelse fra fællesskab er anvendt for at forebygge vold mod medindsatte.

[Strafcelle]

15. Strafcelle anvendes til at slå ned på en adfærd, der ikke er tilladt og ikke skal tillades i institutionen, og hvor en bøde ikke vurderes at have tilstrækkelig præventiv virkning i forhold til at afholde indsatte fra at begå ulovligheder. Det kan f.eks. være som reaktion på eksempelvis indsmugling af euforiserende stoffer eller i tilfælde, hvor den indsatte har begået vold.

16. Direktoratet for Kriminalforsorgen har oplyst, at der i alt i kriminalforsorgens institutioner er anvendt strafcelle over for unge indsatte i 18 tilfælde i de første 3 kvartaler af 2014. Heraf har de 17 tilfælde været på de tre institutioner, der har ungeafdelinger.

I størstedelen af disse sager skyldes brugen af strafcelle, at den unge har begået vold og trusler mod medindsatte eller personale. Længden af ikendt strafcelle har været på mellem 2 dage og 7 dage på disse institutioner.

17. Det er min opfattelse, at brugen af strafcelle over for unge må kunne begrænses yderligere. Der *må* være andre måder at slå ned på adfærd, der ikke må eller skal tolereres i institutionerne, over for de helt unge indsatte.

På baggrund af et åbent brev af 6. oktober i år fra Institut for Menneskerettigheder og Børnerådet vedrørende brug af isolation over for unge anmodede min forgænger Direktoratet for Kriminalforsorgen om at se nærmere på problemstillingen.

Direktøren for kriminalforsorgen har allerede i et brev af 8. oktober i år instrueret institutionerne om at være særligt opmærksomme på at begrænse brugen af strafcelle over for unge.

18. Jeg har derudover bedt kriminalforsorgen om de næste 3 måneder nøje at følge udviklingen med anvendelse af strafcelle. Det vil nærmere ske ved en indberetningsordning, hvor alle sager sendes til direktoratet, så det sikres, at institutionerne efterlever instruksens om, at strafcelle skal bruges i mindst muligt omfang.

Hvis antallet af tilfælde, hvor unge anbringes i strafcelle, ikke falder markant inden for disse tre måneder, vil jeg bede direktoratet afdække yderligere tiltag på området.

[Afslutning]

19. Jeg vil endnu engang gerne takke udvalget for, at vi i dag har lejlighed til at drøfte dette vigtige emne, der optager mig meget.

Tak for ordet.